

Social Work & Education

©SW&E. 2024

УДК 378:377

DOI: 10.25128/2520-6230.24.4.5

Наталія КОЛЯДА,
завідувачка кафедри соціальної
педагогіки та соціальної роботи
докторка педагогічних наук,
професорка, Уманський державний
педагогічний університет імені
Павла Тичини, Україна;
nataliya.kolyada@udpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7743-7831>

Тетяна КОЧУБЕЙ,
професорка кафедри соціальної
педагогіки та соціальної роботи
докторка педагогічних наук,
професорка, Уманський державний
педагогічний університет імені
Павла Тичини, Україна;
kochubey@udpu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9104-8442>

Наталія ЛЕВЧЕНКО,
доцентка кафедри соціальної
педагогіки та соціальної роботи
докторка педагогічних наук,
доцентка, Уманський державний
педагогічний університет імені
Павла Тичини, Україна;
n.levchenkod@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5479-1907>

Статус статті:

Отримано: листопад 29, 2024

1-ше рецензування: грудень 24, 2024

Прийнято: грудень 30, 2024

Коляда, Н., Кочубей, Т., Левченко, Н. (2024).
Професіоналізація соціальної роботи в Україні:
гендерний вимір. *Social Work and Education*, Vol. 11,
No. 4. pp. 491-499. DOI: 10.25128/2520-6230.24.4.5

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ: ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР

Анотація. Стаття розглядає питання гендерної компетентності соціальних працівників, феміністичних підходів у соціальній роботі й особливості надання соціальних послуг вразливим групам в умовах війни з урахуванням гендерного аспекту. Гендерні компетентності соціальних працівників охоплюють декілька ключових аспектів: (1) розуміння гендерних нерівностей як структурної проблеми, що виявляється у різних сферах суспільного життя – від доступу до ресурсів і можливостей до розподілу сімейних обов'язків і рівня економічної безпеки; (2) вміння застосовувати принципи рівності в практичній діяльності; (3) здатність інтегрувати у соціальну роботу сучасні феміністичні підходи.

Визначено, що у контексті війни питання гендерної компетентності вітчизняних соціальних працівників набувають особливої гостроти, особливо урахуванням використання сексуального насильства як інструменту війни. Сформульовано компетентності соціальних працівників, які випливають із необхідності імплементувати в Україні Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульську конвенцію).

Формування гендерних компетентностей соціальних працівників розглядається як складний процес, що потребує системного підходу в освіті, професійній підготовці та практичній діяльності. Це включає в себе впровадження гендерно трансформаційних підходів у навчальні програми, розвиток спеціалізованих тренінгів та підтримку практичних заходів, що дозволяють соціальним працівникам не лише розпізнавати гендерні нерівності, але й активно працювати над їх усуненням у процесі надання соціальних послуг. Стаття завершується формулюванням дискусійних питань, які стосуються удосконалення гендерних компетентностей, інтеграції феміністичних підходів у соціальну роботу та подальшого розвитку соціальної політики у сфері гендерної рівності.

Ключові слова: гендерна компетентність, соціальна робота, феміністичний підхід, професіоналізація, гендерна рівність, вразливі групи, гендерно обумовлене насильство, соціальні послуги, війна, соціальна справедливість.

ВСТУП

Соціальна робота історично розвивалася як фемінізована професія, що відображається у кількісному домінуванні жінок серед соціальних працівників та у спрямованості значної частини соціальних послуг на підтримку жінок і дітей. Важливим вважається й розвиток гендерної чутливості серед соціальних працівників через відповідні освітні програми та професійне навчання (Семигіна & Пожидаєва, 2020). Однак формування гендерно компетентної соціальної роботи потребує не лише залучення жінок до професії та орієнтацію на гендерно-чутливі соціальні послуги, а й усвідомлення феміністичних підходів у професійній діяльності (Ярошенко & Семигіна, 2022).

Проте наявні вітчизняні розвідки щодо гендерних компетентностей (Грицанюк et al., 2022; Кравченко & Войтовська, 2024; Dvoriak et al., 2020) більше зосереджені на змісті освітніх програм чи окремих освітніх компонентів, врахуванні стандартів освіти під час організації навчання соціальних працівників. Водночас недостатньо уваги приділено інтеграції сучасних теорій соціальної роботи та гендерно трансформаційних підходів (Семигіна, 2018).

МЕТОДОЛОГІЯ

У цій роботі розглядаються питання гендерної компетентності соціальних працівників, феміністичних підходів у соціальній роботі та особливості надання соціальних послуг вразливим групам в умовах війни з урахуванням гендерного аспекту.

Робота спирається на парадигму критичного аналізу, що дає змогу інтерпретувати соціальну роботу як поле трансформації: дослідити, як саме соціальні працівники можуть сприяти зміні дискримінаційних практик через феміністичний та права людини підхід, і якими знаннями, уміннями, навичками та цінностями вони повинні для цього володіти. Робота має міждисциплінарний характер і базується на гендерних студіях та критичній соціальній роботі (Rogowski, 2013).

ГЕНДЕРНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Гендерні компетентності соціальних працівників охоплюють декілька ключових аспектів. По-перше, це *розуміння гендерних нерівностей* як структурної проблеми, що виявляється у різних сферах суспільного життя – від доступу до ресурсів і можливостей до розподілу сімейних обов'язків і рівня економічної безпеки (Ярошенко & Семигіна, 2022). Соціальні працівники повинні вміти ідентифікувати дискримінаційні практики, аналізувати їх вплив на клієнтів і сприяти усуненню таких бар'єрів. Важливим аспектом вважають врахування інтерсекційності, тобто перетину різних форм дискримінації – не лише за гендерною ознакою, а й за етнічною приналежністю, соціально-економічним статусом, станом здоров'я тощо.

По-друге, важливою складовою гендерної компетентності соціальних працівників виступає *вміння застосовувати принципи рівності в практичній діяльності*. Це включає як врахування гендерних особливостей під час надання соціальних послуг, так і розробку специфічних програм підтримки, що відповідають потребам різних груп жінок і чоловіків, зокрема таких вразливих категорій, як жінки, які живуть із БІІ (Semigina, Yurochko, & Stopolyanska, 2022), сім'ї, що виховують дітей з аутизмом (Столярик & Семигіна, 2022), жінки, які зазнали насильства (Сарнацька & Семигіна, 2021).

Важливими для соціальних працівників вважаємо розуміння того, як саме

можна сприяти запобіганню вторинній стигматизації, уникненню дискримінаційних практик, що можуть посилити соціальну вразливість клієнтів. Так, соціальні працівники мають усвідомлювати вплив гендерних стереотипів на власне сприйняття клієнтів. Наприклад, припущення про «традиційні» гендерні ролі може обмежувати доступ чоловіків до певних соціальних послуг або призводити до недооцінки потреб жінок.

На часі не тільки гендерно чутливий, а й гендерно трансформаційний підхід, який передбачає активне сприяння змінам в суспільних структурах і процесах, що сприяють відтворенню нерівності між чоловіками і жінками. Це означає не лише врахування гендерних аспектів у роботі соціальних працівників, а й активне формування таких умов, що дозволяють змінювати наявні соціальні та культурні норми, які підтримують нерівний розподіл ресурсів, можливостей та прав.

По-третє, соціальні працівники повинні бути здатними *інтегрувати у соціальну роботу сучасні феміністичні підходи*. Це передбачає критичний аналіз наявних моделей допомоги та сприяння трансформаційним практикам, що дозволяють не лише підтримувати клієнтів, а й змінювати суспільні умови, які призводять до гендерних дисбалансів. При цьому слід зважати, що феміністична практика не обмежується допомогою окремим клієнтам, а прагне змінювати політики, закони та соціальні практики. Це включає адвокацію за рівний доступ до соціальних послуг, протидію гендерно зумовленому насильству та реформування соціальної політики.

У феміністичному підході особлива увага приділяється досвіду жінок та інших груп, що зазнають дискримінації. Соціальні працівники повинні бути готовими підтримувати клієнтів у висловленні своїх потреб, переживань та історій, сприяючи їхній автономії та самовизначенню.

Такий підхід дозволяє зробити соціальну роботу не просто фемінізованою, а справді гендерно компетентною, що відповідає сучасним міжнародним стандартам і суспільним викликам.

ГЕНДЕРНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ У КОНТЕКСТІ ВІЙНИ

Соціальна робота в Україні, як і в інших країнах, пройшла шлях трансформації, включаючи перехід від добровільної до професійної діяльності, що вимагало формування виразних стандартів та критеріїв компетентності. Зараз ця професія розвивається у складних умовах, що вимагає постійних змін у нормативному регулюванні та адаптації професійних стандартів до нових викликів. Важливим напрямом слід уважати інновації у правовому регулюванні соціальних послуг, які спрямовані на підвищення їхньої якості та доступності для населення (Семигіна, 2019).

Однак процес професіоналізації соціальної роботи супроводжується численними труднощами. Зокрема, існують проблеми із визнанням соціальної роботи як професії, що негативно впливає на її розвиток (Семигіна, 2007). При цьому нормативні зміни у сфері соціальних послуг в Україні лише частково враховують гендерний аспект, що потребує подальшого вдосконалення (Семигіна, 2019).

У контексті війни питання гендерної компетентності соціальних працівників набувають особливої гостроти. Збройний конфлікт в Україні загострив наявні гендерні нерівності, спричинивши зростання соціально-економічних проблем для жінок, збільшення тягаря догляду за сім'єю та зростання ризиків гендерно зумовленого насильства, зокрема сексуального насильства, пов'язаного з війною.

Соціальні працівники відіграють ключову роль у протидії сексуальному насильству під час війни, адже вони забезпечують підтримку постраждалим, допомагають їм отримати доступ до правової, медичної та психологічної допомоги, а також сприяють документуванню таких злочинів для подальшого правосуддя (Скіпальська, 2024). Досвід інших країн, що пережили військові конфлікти, свідчить про важливість гендерно чутливих підходів у таких ситуаціях, що вимагає від соціальних працівників спеціальних знань, умінь та навичок (Saile et al., 2013).

Соціальні працівники повинні враховувати індивідуальний досвід клієнтів і не застосовувати універсальні рішення, які можуть не відповідати контексту життя людини. Наприклад, підхід до підтримки жінок, які зазнали насильства під час війни, має бути іншим, ніж для постраждалих у мирний час.

Окрім безпосередньої допомоги постраждалим, соціальна робота у воєнний час передбачає посилення заходів з попередження гендерно зумовленого насильства, зокрема через інформаційні кампанії, роботу з громадами, навчання військових та правоохоронців принципам гендерної рівності та відповідальності за такі злочини. Важливим є також розвиток міжсекторальної співпраці між соціальними службами, медичними закладами, поліцією та правозахисними організаціями для ефективного реагування на випадки насильства. Впровадження гендерно інклюзивних практик, які передбачають розробку та реалізацію програм, що підтримують як жінок, так і чоловіків, враховуючи їх специфічні потреби та роль у суспільстві, для подолання негативних наслідків гендерних стереотипів і суспільних уявлень, належить до ще одного напрямку розвитку професійної соціальної роботи в Україні.

У 2022 році Україна ратифікувала Стамбульську конвенцію, і це означає, що юридично та інституційно держава зобов'язалася впроваджувати комплексні заходи для запобігання та протидії гендерно обумовленому насильству, зокрема насильству щодо жінок і домашньому насильству (Верховна Рада України, 2022). Це також передбачає посилення ролі соціальних працівників у підтримці постраждалих, наданні кризових послуг, розробці програм реабілітації та впровадженні механізмів міжвідомчої взаємодії, що впливає на подальшу професіоналізацію соціальної роботи.

З огляду на це, гендерна компетентність соціальних працівників має включати:

1. Юридичну обізнаність – знання положень Стамбульської конвенції, національного законодавства та міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини.
2. Розуміння механізмів допомоги постраждалим – вміння ідентифікувати випадки насильства, оцінювати ризики та координувати роботу з іншими службами (поліцією, медичними установами, кризовими центрами).
3. Формування довіри та безпечного середовища – розробку та впровадження практик, які запобігають повторній віктимізації та стигматизації клієнтів.
4. Міжсекторальний підхід – співпрацю з юристами, психологами, освітянами для комплексного вирішення проблеми.

Ратифікація Стамбульської конвенції відкриває можливості для вдосконалення соціальної роботи в Україні, проте реалізація її положень залежить від готовності соціальних працівників до активного впровадження гендерно чутливих та гендерно трансформаційних підходів у професійну діяльність.

Таким чином, інтеграція феміністичних підходів у соціальну роботу, особливо в умовах війни, виступає не лише питанням професійного розвитку, а критично важливим інструментом захисту прав людини, соціальної справедливості та

відновлення суспільства після конфлікту.

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Формування гендерних компетентностей соціальних працівників є складним процесом, що потребує системного підходу в освіті, професійній підготовці та практичній діяльності. Передусім, це передбачає інтеграцію гендерно чутливих курсів в освітні програми з соціальної роботи, що охоплюють теоретичні основи гендерної рівності, правозахисний підхід та феміністичні концепції. Важливим також видається застосування інтерактивних методів навчання, таких як кейс-стаді, рольові ігри та аналіз реальних ситуацій, що дозволяють студентам і практикам критично осмислювати гендерні питання у своїй роботі.

На рівні професійної діяльності набуття гендерних компетентностей передбачає проходження спеціалізованих тренінгів, участь у супервізії та обмін досвідом із колегами, що працюють із вразливими групами. Особливу увагу слід приділяти методикам запобігання гендерно обумовленому насильству, роботі з травмою та підтримці жінок, які пережили насильство в умовах війни.

Крім того, важливо забезпечити інституційну підтримку професійного розвитку соціальних працівників у сфері гендерної компетентності. Це може включати розробку стандартів гендерно чутливої практики, імплементацію відповідних етичних норм та створення механізмів моніторингу та оцінки ефективності соціальних послуг з урахуванням гендерного виміру. Такий підхід сприятиме не лише професіоналізації соціальної роботи, а й забезпеченню соціальної справедливості та рівного доступу до допомоги для всіх категорій населення.

ДИСКУСІЯ

Формування гендерних компетентностей соціальних працівників є складним і багатовимірним процесом, що потребує всебічного аналізу та теоретичного осмислення. Попри висхідну увагу до гендерної проблематики у соціальній роботі, залишається низка дискусійних питань, які потребують подальшого дослідження та професійного обговорення.

По-перше, актуальним є визначення змісту та структури гендерних компетентностей соціальних працівників. Постає питання, які саме знання, навички та установки повинні формувати основу гендерної компетентності: чи достатньо загального розуміння гендерної нерівності, чи необхідне ґрунтовне знання феміністичних теорій і критичного підходу до аналізу соціальних явищ? Відповідь на це питання має суттєве значення для розробки освітніх програм та професійних стандартів у сфері соціальної роботи.

По-друге, дискусійним є питання щодо методів та підходів до розвитку гендерної компетентності у системі професійної освіти. Чи доцільно запроваджувати окремі навчальні курси з гендерної чутливості, чи ефективніше інтегрувати відповідні аспекти у вже існуючі дисципліни? Крім того, залишається відкритим питання оцінювання рівня сформованості гендерних компетентностей у студентів і практиків соціальної роботи.

По-третє, важливо розглянути питання практичної реалізації гендерної компетентності у соціальній роботі. Зокрема, необхідно визначити, які методи є найбільш ефективними для розвитку гендерно трансформаційних підходів у роботі з різними категоріями клієнтів. Водночас постає проблема балансування між

професійною нейтральністю соціального працівника та необхідністю підтримки вразливих груп, які зазнають гендерної дискримінації.

По-четверте, особливого значення набуває питання впровадження гендерно трансформаційних підходів у систему соціальних послуг. Важливо дослідити, яким чином інтеграція гендерної перспективи може сприяти підвищенню ефективності соціальної роботи та які зміни необхідні на інституційному рівні для забезпечення цього процесу. При цьому залишається відкритим питання, наскільки готові соціальні працівники до переосмислення традиційних моделей надання соціальних послуг з урахуванням гендерної чутливості.

По-п'яте, ключовою залишається роль держави у формуванні гендерної компетентності соціальних працівників. Наскільки ефективною є імплементація міжнародних стандартів, зокрема Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульської конвенції), у професійну діяльність соціальних працівників в Україні? Як це має бути враховано у процесах професіоналізації соціальної роботи, зокрема її ціннісному та освітньому вимірах.

Окремим питанням постають етичні дилеми, пов'язані з формуванням гендерної компетентності. Чи можливі конфлікти між особистими переконаннями соціального працівника та вимогами щодо гендерної чутливості в його професійній діяльності? Як уникнути нав'язування певних підходів, водночас забезпечуючи права та потреби вразливих груп?

ВИСНОВКИ

Гендерний вимір професіоналізації соціальної роботи в Україні є важливим компонентом розвитку професії. Соціальні працівники мають сприяти створенню інклюзивного середовища, де кожна людина отримує рівний доступ до соціальних послуг без страху осуду чи дискримінації. Важливу роль у цьому відіграють гендерні компетентності.

Посилення гендерної компетентності фахівців, впровадження феміністичних підходів у практику та вдосконалення нормативної бази сприятиме підвищенню ефективності соціальної роботи та соціальної справедливості.

Подальші розвідки у цьому напрямі мають бути спрямовані на глибше дослідження впливу війни на гендерні аспекти соціальної роботи, аналіз успішних міжнародних практик та розробку рекомендацій щодо вдосконалення системи соціальних послуг в Україні з урахуванням гендерного підходу.

ЛІТЕРАТУРА

Верховна Рада України (2022). *Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Закон № 2319-IX*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#n2>

Грицанюк, В., Костишин, Е., & Логвиненко, В. (2022). Деякі аспекти формування гендерної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи. *Ввічливість. Humanitas*, (5), 11–18. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.2>

Кравченко, О., & Войтовська, А. (2024). Формування гендерної компетентності у процесі підготовки майбутніх соціальних працівників. *Social Work and Education*, 11(1), 41–61. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.24.1.4>

Сарнацька, А., & Семигіна, Т. (2021). Гендерно зумовлене насильство: погляд жінок. У *Інноваційний потенціал соціальної роботи в сучасному світі: на межі науки та практики* (Мат. І Міжнар. наук.-практ. конф., с. 154–156). Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка».

Семигіна, Т. В. (2018). Розвиток власних теорій соціальної роботи: глобальні тенденції.

Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (С. 90-194). Київ: КНУТІШ.

Семигіна, Т. В. (2019). Соціальні послуги у територіальних громадах України: інновації правового регулювання. *Вісник АПСВТ*, 4, 65-75.

Семигіна, Т. (2007). Професіоналізація соціальної роботи: перерваний політ? *Соціальний захист*, 5, 41–44.

Семигіна, Т.В., & Пожидаєва, О.В. (2020). Формування компетентностей соціальних працівників: міжнародна та локальна практика. *Репрезентація освітніх досягнень, мас-медіа та роль філології у сучасній системі наук*. Вінниця: Європейська наукова платформа. <https://doi.org/10.36074/rodmrfsn.ed-1.05>

Скіпальська, Г. Б. (2024). *Соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями: дис. ... докт. філософії*. Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.

Столярик, О., & Семигіна, Т. (2022). *Соціальна робота із сім'ями, які виховують дітей з аутизмом: інтервенція з розвитку сильних сторін*. Таллінн: Teadmus.

Ярошенко, А., & Семигіна, Т. (2022). *Гендерна компетентність у соціальній роботі: Як інвестувати феміністичні погляди у гендерно трансформаційну практику*. Dallas: Primedia e-Launch LLC.

Dvoriak, S., Karagodina, O., & Semigina, T. (2020). Gender competences of social work students: do we need a transformative approach? *Social Work and Education*, 7 (3), 279-288.

Rogowski S. (2013). *Critical Social Work with Children and Families: Theory, Context and Practice*. Bristol: Policy Press.

Saile, R., Neuner, F., Ertl, V., & Catani, C. (2013). Prevalence and predictors of partner violence against women in the aftermath of war: A survey among couples in Northern Uganda. *Social Science & Medicine*, 86, 17–25. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2013.02.046>

Semigina, T., Yurochko, T., & Stopolyanska, Y. (2022). 'Everyone is on their own and nobody needs us': Women ageing with HIV in Ukraine. In M. Henrickson et al. (Eds.), *HIV, sex, and sexuality in later life* (pp. 46–63). Bristol: Policy Press.

PROFESSIONALIZATION OF SOCIAL WORK IN UKRAINE: THE GENDER DIMENSION

Nataliya KOLYADA, Head of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine;

Tetyana KOCHUBEY, Professor at the Department of Social Pedagogy and Social Work, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine;

Nataliya LEVCHENKO, Associate Professor at the Department of Social Pedagogy and Social Work, Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine;

Abstract. *This article examines the issues of gender competence of social workers, feminist approaches in social work, and the specifics of providing social services to vulnerable groups in the context of war, with a focus on gender aspects.*

Gender competence of social workers encompasses several key aspects: (1) understanding gender inequalities as a structural problem manifested in various areas of social life—ranging from access to resources and opportunities to the distribution of family responsibilities and economic security; (2) the ability to apply the principles of equality in practical activities; (3) the capacity to integrate contemporary feminist approaches into social work.

It is emphasized that, in the context of war, the issue of gender competence among Ukrainian social workers has become particularly urgent, especially in light of the use of sexual violence as a tool of war. The competencies of social workers are formulated in relation to the need to implement the Council of Europe Convention on Preventing Violence Against Women and Domestic Violence (the Istanbul Convention) in Ukraine.

The formation of gender competencies in social workers is seen as a complex process requiring a systematic approach in education, professional training, and practical activity. This includes the introduction of gender-transformative approaches into curricula, the development of specialized training, and the support of practical measures that enable social workers not only to recognize gender inequalities but also to actively work towards eliminating them in the process of delivering social services. The article concludes with the formulation of discussion questions related to the improvement of gender competencies, the integration of feminist approaches into social work, and the further development of social policy in the field of gender equality.

Keywords: *gender competence, social work, feminist approach, professionalization, gender equality, vulnerable groups, gender-based violence, social services, war, social justice.*

References

Verkhovna Rada of Ukraine (2022). On the ratification of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Law No. 2319-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#n2> [in Ukrainian]

Hrytsanyuk, V., Kostyshyn, E., & Logvinenko, V. (2022). Some aspects of the formation of

gender competence of future social work specialists. *Politeness. Humanitas*, (5), 11–18. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.5.2> [in Ukrainian]

Kravchenko, O., & Voytovska, A. (2024). Formation of gender competence in the process of training future social workers. *Social Work and Education*, 11(1), 41–61. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.24.1.4> [in Ukrainian]

Sarnatska, A., & Semigina, T. (2021). Gender-based violence: a women's perspective. In Innovative potential of social work in the modern world: on the border of science and practice (Mat. I Int. Sci.-Pract. Conf., pp. 154-156). Chernihiv: National University "Chernihiv Polytechnic". [in Ukrainian]

Semigina, T. V. (2018). Development of own theories of social work: global trends. Development potential of modern social work: methodology and technologies: *Proceedings of the IV International Scientific-Practical Conference* (pp. 90-194). Kyiv: KNUTSh. [in Ukrainian]

Semigina, T. V. (2019). Social services in territorial communities of Ukraine: innovations in legal regulation. *Bulletin of the Ukrainian Social Security and Labor Union*, 4, 65-75. [in Ukrainian]

Semigina, T. (2007). Professionalization of social work: an aborted flight? *Social Protection*, 5, 41–44. [in Ukrainian]

Semigina, T.V., & Pozhydaeva, O.V. (2020). Formation of social workers' competencies: international and local practice. Representation of educational achievements, mass media and the role of philology in the modern system of sciences. Vinnytsia: European Science Platform. <https://doi.org/10.36074/rodmrfsn.ed-1.05> [in Ukrainian]

Skipalska, G. B. (2024). *Social support of women who have suffered from domestic violence by public and charitable organizations: dissertation ... doctor of philosophy*. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University. [in Ukrainian]

Stolyaryk, O., & Semigina, T. (2022). *Social work with families raising children with autism: a strengths-building intervention*. Tallinn: Teadmus. [in Ukrainian]

Yaroshenko, A., & Semigina, T. (2022). *Gender Competence in Social Work: How to Invest Feminist Perspectives in Gender-Transformative Practice*. Dallas: Primedia e-Launch LLC. [in Ukrainian]

Dvoriak, S., Karagodina, O., & Semigina, T. (2020). Gender competences of social work students: do we need a transformative approach? *Social Work and Education*, 7 (3), 279-288.

Rogowski S. (2013). *Critical Social Work with Children and Families: Theory, Context and Practice*. Bristol: Policy Press.

Saile, R., Neuner, F., Ertl, V., & Catani, C. (2013). Prevalence and predictors of partner violence against women in the aftermath of war: A survey among couples in Northern Uganda. *Social Science & Medicine*, 86, 17–25. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2013.02.046>

Semigina, T., Yurochko, T., & Stopolyanska, Y. (2022). 'Everyone is on their own and nobody needs us': Women ageing with HIV in Ukraine. In M. Henrickson et al. (Eds.), *HIV, sex, and sexuality in later life* (pp. 46–63). Bristol: Policy Press.

Article history:

Received: November 29, 2024

1st Revision: December 24, 2024

Accepted: December 30, 2024